

**Juridiska institutionen
Handelshögskolan
Vid Göteborgs universitet**

**Tillämpade studier
20 poäng, HT 2000**

JÄRNVÄGEN SOM FARLIG VERKSAMHET
FRAMVÄXTEN AV LAGSTIFTNING UNDER 1800- OCH 1900-TALET

Joakim Lundqvist

**Handledare
Rolf Dotevall**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	1
1.1	SYFTE	1
1.2	TIDIGARE FORSKNING	2
1.3	METOD OCH KÄLLOR	2
2	JÄRNVÄGENS UTVECKLING UNDER 1800-TALET	2
2.1	JÄRNVÄGENS UTVECKLING FRAM TILL 1856	3
2.2	JÄRNVÄGENS UTVECKLING EFTER 1856	4
2.3	JÄRNVÄGENS PÅVERKAN PÅ SVENSKT SAMHÄLLSLIV	8
2.4	JÄRNVÄGENS UTVECKLINGSNIVÅ PÅ 1860-TALET	9
2.4.1	TRAFIKENS OMFATTNING	9
2.4.2	JÄRNVÄGENS TEKNISKA NIVÅ	10
2.4.3	JÄRNVÄGEN OCH OLYCKOR	10
2.4.4	SYNEN PÅ JÄRNVÄGEN	12
2.4.5	GÄLLANDE RÄTT VID SKADA TILL FÖLJD AV JÄRNVÄGSDRIFT 1865	12
3	OLYCKAN I SANDSJÖ	14
3.1	HÄNDELSEFÖRLOPPET VID OLYCKAN	14
3.2	RÄTTEGÅNGEN MOT LOKFÖRARE GUSTAF ALBERT RIEK	14
3.3	JÖNKÖPINGSBLADET ÅSIKT OM SKULDFRÅGAN	16
4	DOMEN MOT RIEK OCH DESS FÖLJDER	17
4.1	DOMSLUT	17
4.2	JÄRNVÄGSSTYRELSEN ÖVERTAR UTBETALNINGEN AV RIEK SKADESTÅND	17
4.3	UTÖKAT TJÄNSTGÖRINGSREGLEMENTE EFTER OLYCKAN	18
4.4	FÖRSLAG OM INFÖRANDE AV NY LAGSTIFTNING	18
4.5	UTREDNING OM BEHOVET OCH UTFORMNINGEN AV EVENTUELL NY LAG	19
4.6	OLYCKAN VID LAGERLUNDA DEN 15 NOVEMBER 1875	19
5	LAGFÖRSLAG OM ANSVARIGHET FÖR SKADA TILL FÖLJD AV JÄRNVÄGSDRIFT	19
5.1	INLEDNING	19
5.2	MATERIAL OCH METOD	20
5.3	FÖRARBETEN	20
5.4	LAGFÖRSLAG	21

5.4.1	DEFINITION AV BEGREPPET JÄRNVÄG	22
5.4.2	ÅNGKRAFT	24
5.4.3	PERSONSKADA TILL FÖLJD AV JÄRNVÄGSDRIFT	25
5.4.4	JÄRNVÄGSDRIFT	25
5.4.5	VÅLLANDE	27
5.4.6	SKYDD FÖR JÄRNVÄGENS ANSTÄLLDA	27
5.4.7	GNISTSKADOR	29
6	DE FOLKVALDAS REAKTIONER PÅ LAGFÖRSLAGET	30
6.1.1	FÖRSTA KAMMAREN	31
6.1.2	ANDRA KAMMAREN	32
6.1.3	SAMMANFATTNING	35
7	LAGSTIFTNING OCH REGLERING EFTER 1885	36
7.1	FÖRÄNDRINGAR I REGLERINGEN	37
7.2	FÖRÄNDRINGAR OCH UTÖKNING AV LAGSTIFTNINGEN	38
7.2.1	ELEKTRISK DRIFT	38
7.2.2	ÖVRIGA FÖRÄNDRINGAR	38
7.3	FÖRÄNDRINGAR I SAMHÄLLET SOM PÅVERKAT LAGSTIFTNINGEN	39
8	SAMMANFATTNING	40
8.1	TIDPUNKTEN	40
8.2	VARFÖR LAGEN SER UT SOM DEN GÖR	41
8.3	TIDEN FRAM TILL NY LAGSTIFTNING	43

KÄLLFÖRTECKNING

BILAGA	Lag angående ansvarighet för skada i följd av jernvägsdrift; Gifven den 12 mars 1886
---------------	---

KÄLLFÖRTECKNING

LITTERATUR

- Bodstedt, Ivan A.; Historik över Sveriges småbanor, Stockholm 1945
Carlsson, Sten & Rosén, Jerker: Svensk Historia del 2,4:e uppl. Lund 1980
Ericson, O.A.; publ. I Folk-kalendern Svea 1852, Stockholm 1852
Flodin, John & Wikander, Hugo; Järnvägstrafikstadgan jämte viktigare författningar rörande järnvägsdriften, Stockholm 1933
Folk-kalendern Svea 1854, Stockholm 1854
Frängsmyr, Tore; Svensk idéhistoria, del 2, Stockholm 2000
Grönfors, Kurt; Om trafikskadeansvar, Uppsala 1952
Herslow, E.; Om ansvarighet för skada i följd av järnvägsdrift, Stockholm 1887
Kjellvard, Henry; Det Bevingade Hjulets Folk del 1, Stockholm 1949
Kullander, Björn; Sveriges Järnvägars Historia, utan ort 1994
Peterson, Claes; ur Festskrift till Jan Hellner, Stockholm 1984
Raphael, Axel; Om ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, Stockholm 1886
Rydquist, Carl; Om nutidens kommunikationsanstalter eller landsvägar, vatten- och järnvägar Stockholm 1848 och 1850
Schivelbusch, Wolfgang; Järnvägsresandets historia, Malmö 1984
Statens Järnvägar 1856-1906, Historisk-Teknisk-Ekonomisk beskrifning, Stockholm 1906
Strindberg, August; Svenska folket, Stockholm 1882
Sveriges järnvägar hundra år, minnesskrift, Stockholm 1956
Winroth, Alfred Ossian; Strödda uppsatser, Uppsala 1901
SOU 1974:89 Ny järnvägslagstiftning I; Järnvägs ansvarighet vid befordran av resande
SOU 1980:37 Ny järnvägslagstiftning II; Förslag till järnvägstrafiklag m.m.

NJA II nr 4
NJÄ II nr 8

RÄTTSFALL

NJA 1895 s. 546
NJÄ 1896 s. 430
NJÄ 1904 s. 471
NJÄ 1921 s. 362
NJÄ 1949 s. 544
NJÄ 1963 s. 28

OTRYCKT MATERIAL

För jernvägar vid en middag i Götheborg, den 16 Februari 1852
Protokoll från konselj 18 december 1885

TIDNINGAR

Aftonbladet	8,10 januari 11 april
Jönköpingsbladet;	3,10,19 januari 2,7 februari 2 mars 8 april 4,18 maj 3 juni

LAG
Angående ansvarighet för skada i följd av jernvägsdrift;
Gifven den 12 mars 1886

1§

Med jernväg förstås i denna lag sådan staten eller annan tillhörig jernväg, å hvilken befordran af person eller gods verkställes genom ångkraft

Varder, under pågående anläggning af jernväg, densamma eller någon del deraf befaren med användandet af ångkraft, skall afven i afseende å sådan ofullbordad jernväg denna lag tillämpas.

2§

Har i följd af jernvägs drift någon ljutit döden eller lidit kroppsskada, och ligger vållande dertill jernvägens förvaltning eller betjening till last, skall jernvägens innehafvare utgifva skadestånd enligt de i strafflagen stadgade grunder såsom om han sjelf vållat skadan.

3§

Varder i följd af jernvägsdrift någon, som är anställd i jernvägens tjänst eller arbete, under förrättandet deraf dödad eller skadad, vare, ändå att icke någon annan af jernvägens förvaltning eller betjening vållat skadan, jernvägens innehafvare skyldig att gälda skadestånd, der icke han, som skadan led, genom öfverträdelse af gällande föreskrifter eller annan grof vårdslöshet sjelf ådragit sig skadan.

Har skadan skett i följd af annan jernvägs drift, och är icke denna jernvägs innehafvare på grund av 2 § pliktig att ersätta skadan, hafve innehafvaren af den jernväg, i hvars tjänst eller arbete den dödade eller skadade var stadd, samma skyldighet att gälda skadestånd, som enligt hvad nyss sagdt skola åligga honom, om skadan timat i följd af driften af hans egen jernväg.

4§

Är den, som lidit kroppsskad, i följd deraf berättigad att från kassa, som helt och hållet eller till väsentlig del bildats genom bidrag af jernvägens innehafvare, erhålla pension eller annat understöd, eller har den skadade på bekostnad af jernvägens innehafvare blifvit försäkrad mot olycksfall, skall, i den mån skadan sålunda varder ersatt, jernvägens innehafvare njuta befrielse från ersättningsskyldighet.

5§

Kommer eld lös från lokomotiv eller från eldstad i annat jernvägsfordon, och sker derigenom skada å fast eller å lös egendom, som icke af jernvägens förvaltning eller betjening för befordran mottagits, ersätte jernvägens innehafvare skadan.

Har egaren af den skadade egendomen, genom underlåtenhet att fullgöra honom jemlikt åtagande eller på annan grund åliggande skyldighet mot jernvägens egare eller innehafvare, sjelf föranledt skadan, vare han icke berättigad till ersättning. Är han jemlikt åtagande eller på annan grund pliktig att sjelf vidkännas den från jernvägstrafiken härrörande eldfara, vare han ej heller ersättningen berättigad, der icke skadan har sin orsak i vårdslöshet vid jernvägens drift.

Är skadan, utan att hafva sin orsak i sådan vårdslöshet, föranledd derigenom, att annan än jernvägens innehafvare, efter det jernvägens anläggning påbörjades, utanför jernvägens område på kortare afstånd från närmaste jernvägsspår än 30 meter upplagt brännbart löst gods utan säkert skydd, eller uppfört byggnad af lätt antändligt ämne eller täckt förut uppförd byggnad med sådant ämne, eller vidtagit annan dylik åtgärd som uppenbarligen i väsentlig mån ökat den från jernvägstrafiken hotade eldfara; då vare jernvägens innehafvare från ersättningsskyldighet fri.

6§

Varder annorledes, än i 5 § sägs, gods, som icke af jernvägens förvaltning eller betjening för befordran mottagits, i följd av jernvägens drift skadadt, och ligger vållande dertill jernvägens betjening till last, ersätte jernvägens innehafvare skadan.

7§

Låter innehafvare af jernväg driften af densamma i större eller mindre omfattning besörjas af personer, som icke äro i jernvägens tjänst anstälde, skola desse, så vidt angår den befattning de taga med jernvägens drift, i afseende å bestämmelserna i 2, 5 och 6 §§ anses såsom tillhörande jernvägens förvaltning eller betjening.

8§

Begagnas bangård eller annat jernvägsområde af två eller flera jernvägar gemensamt, svare för skada, som der i följd af ena eller andra jernvägens drift timar af sådan beskaffenhet som i 2 § eller 6 § sägs, innehafvaren af den jernväg, hvars förvaltning eller betjening vållat skadan. Är skadan vållad af personer, anstälde vid särskilda jernvägar, vare dessa jernvägars innehafvare, en för alla och alla för en, ansvarige för skadan och dele sins emellan densamma i förhållande till den större eller mindre skuld, som pröfvas ligga hvarderas förvaltning eller betjening till last.

Är skadan sådan, som i 5 § sägs, ansvarige därför innehafvaren af den jernväg, från hvars fordon elden kommit.

9§

Jernvägs egare, som åt annan öfverlåter nyttjanderätten till sin jernväg, vare för skada, som derefter i följd af jernvägens drift timar, ansvarig lika som jernvägens innehafvare, dock ej med annan sin egendom, än jernvägen och hvad dertill hör enligt 1 § af förordningen angående lagfart, in-teckning och utmätning af jernväg med mera den 15 oktober 1880; och må egaren söka sitt åter af jernvägens innehafvare.

10§

Hvar, som vill fordra skadestånd enligt denna lag, skall inom två år från den dag, då skadan timade, sin talan hos domstol anhängigöra. Försummas det, hafve han sin talan förlorat.

11§

Hvad jernvägs egare eller innehafvare utgifvit i skadestånd, eger han söka åter af den, som skadan vållat, der icke denne sjelf lidit skadan och enligt 3 § är berättigad att därför njuta ersättning.

12§

I fråga om jernvägs egares eller innehafvares ansvarighet för skada å gods, som jernvägens förvaltning eller betjening för befordran mottagit, gälle hvad derom är eller framdeles varder särskildt stadgadt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1887